

Превенция на здравето – европейски практики

Пловдив, 13 юни 2019 г.

д-р П. Георева, дм
доц. д-р К. Карамфилов, дм
доц. д-р Д. Златарева, дм

АСОЦИАЦИЯ НА ИНДУСТРИАЛНИЯ КАПИТАЛ В БЪЛГАРИЯ

и

ЦЕНТЪР ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА ЗДРАВЕТО

The doctor of the future will give no medicine, but will instruct his patient in the care of the human frame, in diet and in the cause and prevention of disease.

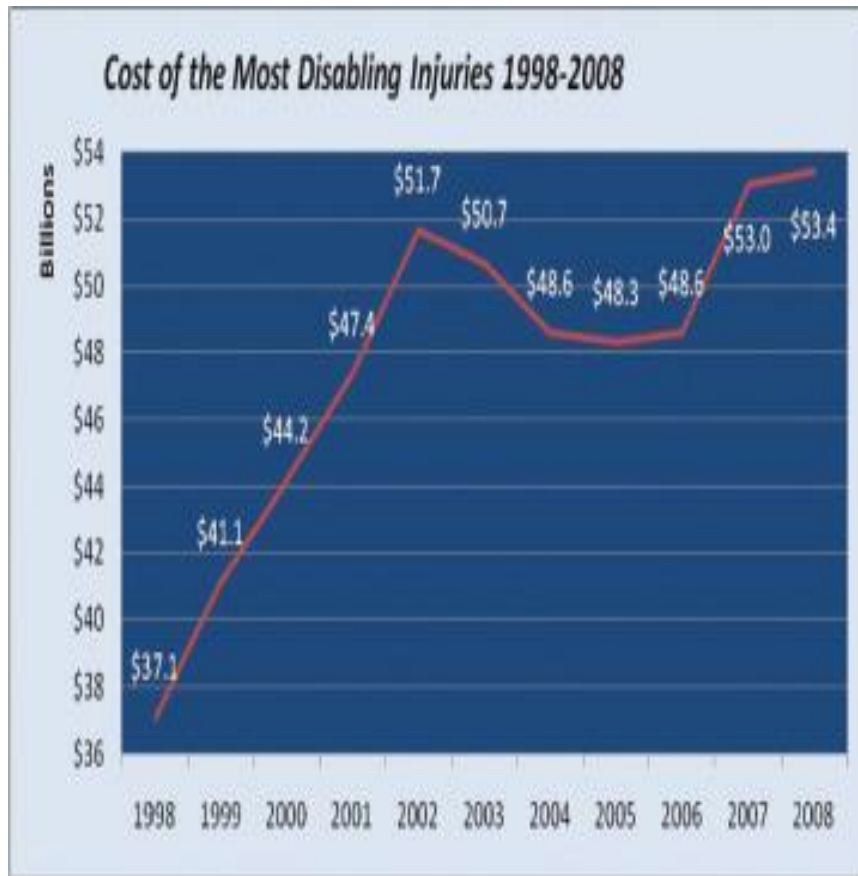
(Thomas Edison)

ПРЕВЕНЦИЯ - дефиниция

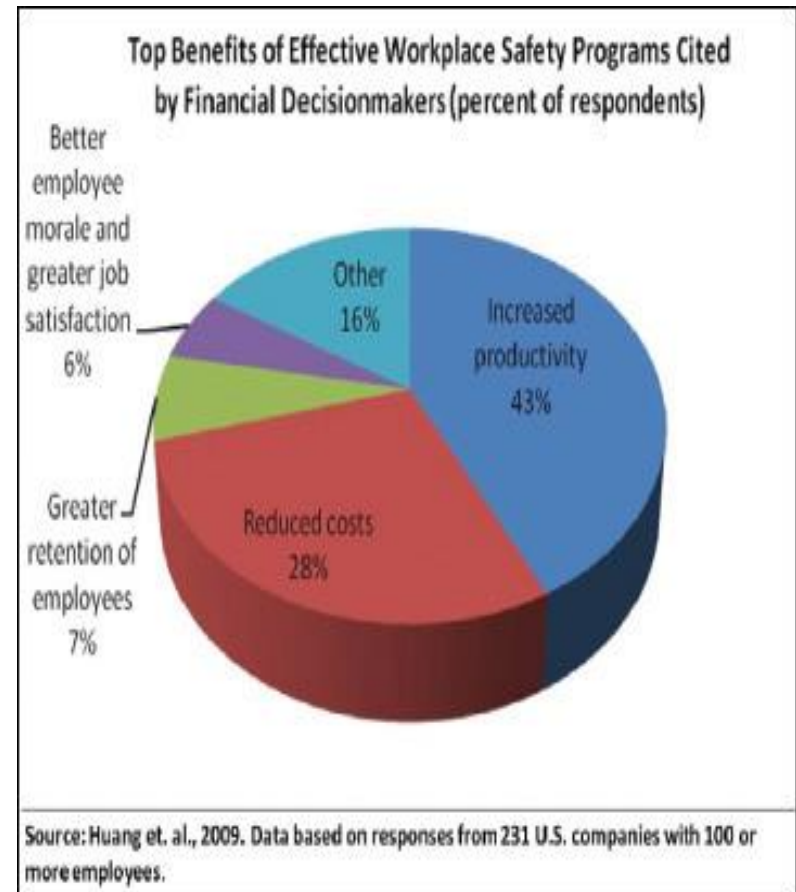
СИСТЕМА ОТ МЕРКИ, ИМАЩИ ЗА ЦЕЛ:

- ПОДДЪРЖАНЕ НА ЗДРАВЕТО И РАБОТОСПОСОБНОСТТА
- ИЗСЛЕДВАНИЯ И ПРЕГЛЕДИ, НАСОЧЕНИ ЗА РАННО РАЗКРИВАНЕ НА ОТКЛОНЕНИЯ/ЗАБОЛЯВАНИЯ
- ПРЕДПАЗВАНЕ ОТ ВЛОШАВАНЕ /УТЕЖНЯВАНЕ НА СИМПТОМИТЕ

ПРЕВЕНЦИЯ – икономически ползи

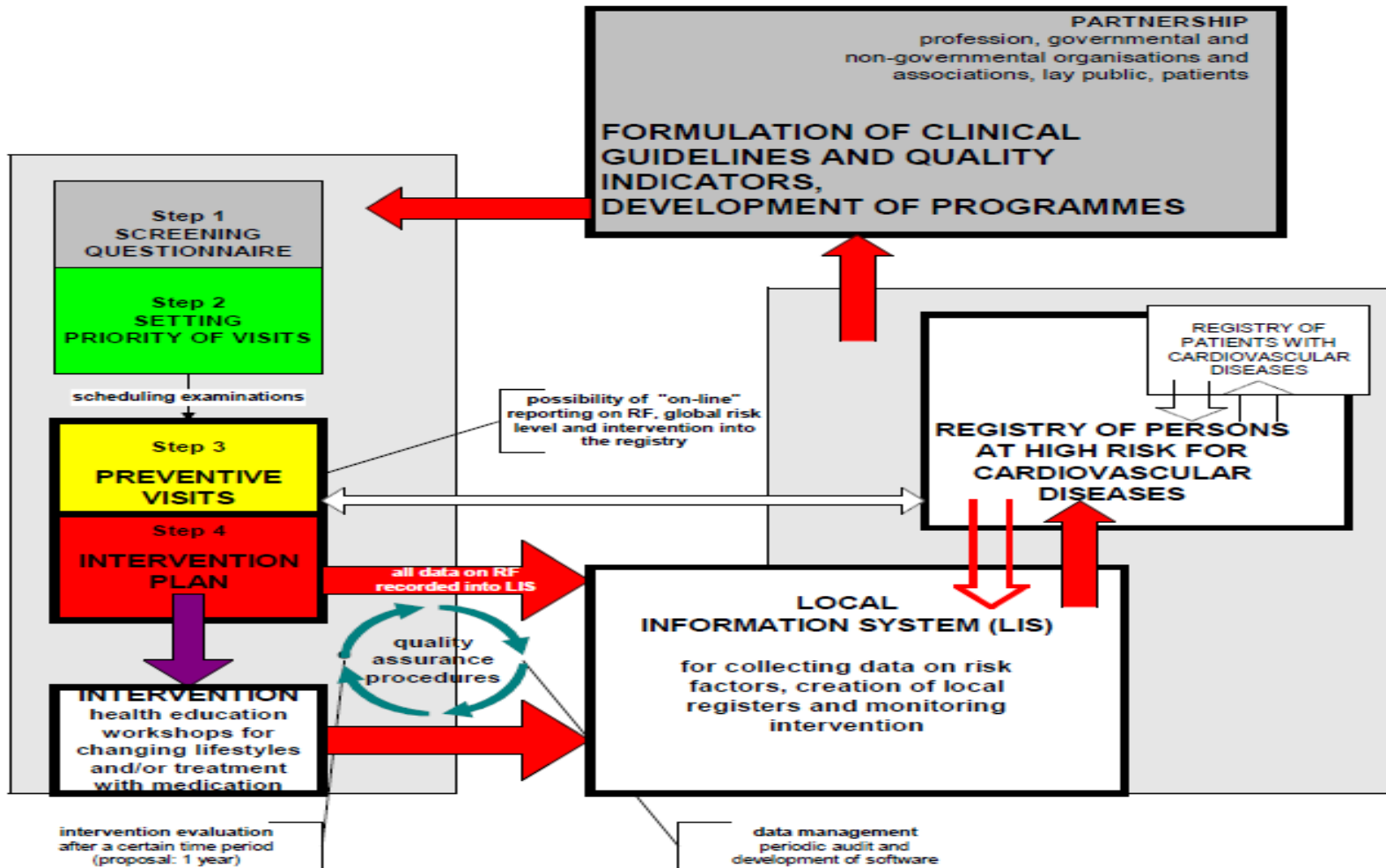

Source: Liberty Mutual Research Institute, 2010.

Source: Huang et. al., 2009. Data based on responses from 231 U.S. companies with 100 or more employees.

ПРЕВЕНЦИЈА – МЕДИЦИНСКИ ПОЛЗИ

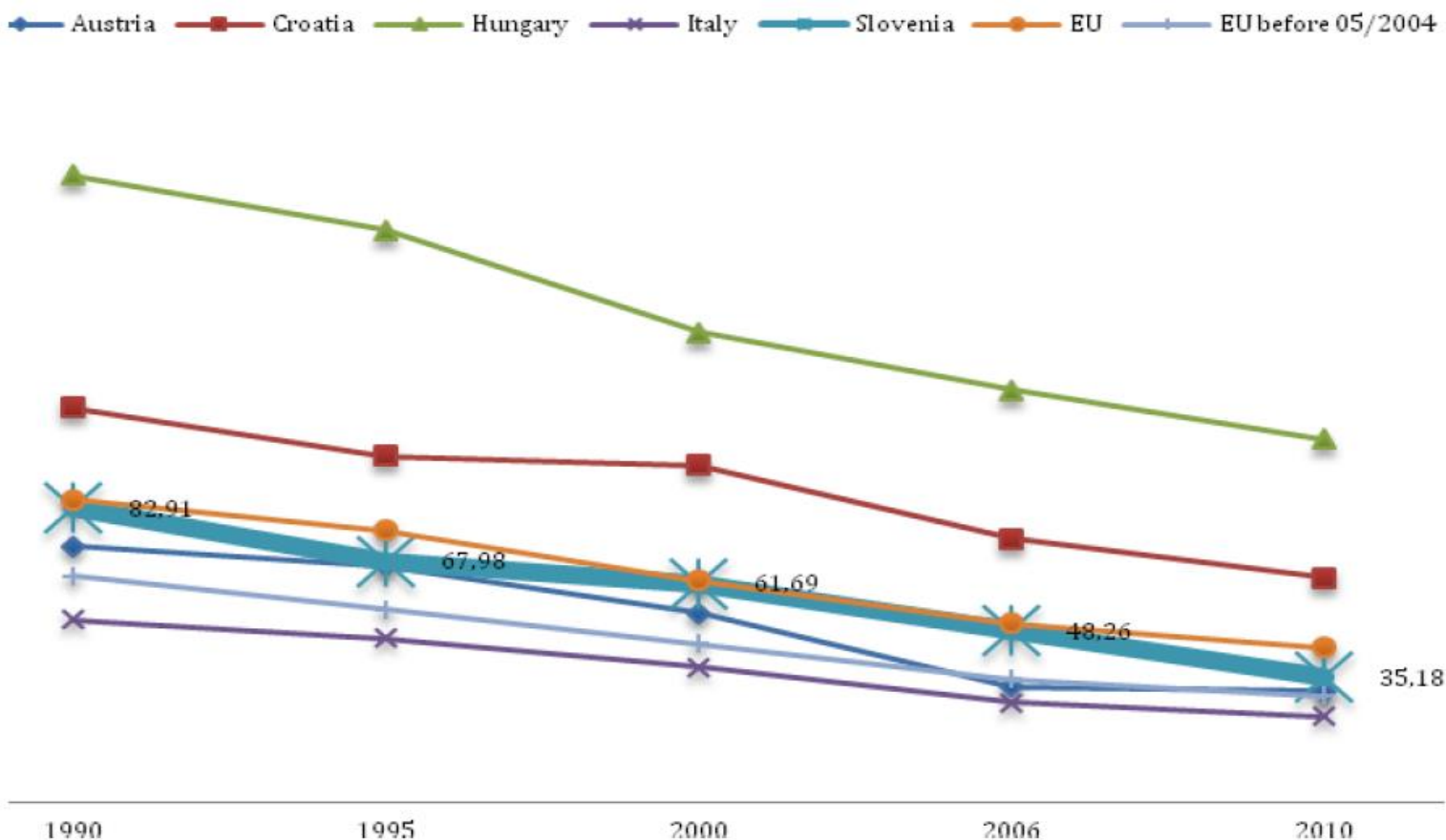

Програма за превенција Словенија

ПРЕВЕНЦИЯ – МЕДИЦИНСКИ ПОЛЗИ

Краен ефект намаляване на смъртността

SDR, circulatory diseases, 1990 - 2010, 0-64 years of age

Превенцията на здравето - осигуряване на адекватни, съответстващи на потребностите на населението здравни грижи

Проблеми в България :

- нарастваща средна възраст на работещите:
  - - намалена физическа и волева дееспособност;
  - - намалена адаптивност;
- повишаване на общата заболяемост:
  - - хронични заболявания (*ОДА, ССС, диабет*);
  - - по-чести отсъствия от работа (*КМС, ПНС*);
- висок брой работещи с трайно намалена работоспособност;
- част от нормативната наредба е неадекватна на променената среда и потребности.
- увеличаване на възрастта за пенсиониране /след. на трудоспособната възраст/.

Превенцията на здравето - осигуряване на адекватни, съответстващи на потребностите на населението здравни грижи

Все по-нарастваща необходимост от работеща система за превенция, отговаряща на среда и потребности.

Нормативна уредба

➤ ЗАКОН ЗА ЗДРАВЕТО

Чл. 30. (1) За опазване здравето и работоспособността на гражданите лечебните заведения системно извършват профилактични прегледи и диспансеризация.

2) Лицата с повишен здравен риск или със заболявания подлежат на диспансеризация.

➤ ЗАКОН ЗА ЛЕЧЕБНИТЕ ЗАВЕДЕНИЯ

Чл. 11. (1) Амбулаториите за първична или специализирана извънболнична помощ са лечебни заведения, в които лекари или лекари по дентална медицина:

..... извършват дейности по здравна промоция и профилактика, вкл. профилактични прегледи и имунизации;

Наредби за профилактика на населението и работещите

- **Наредба №8 от 3 ноември 2016 г. за профилактичните прегледи и диспансеризацията**

Чл. 2. (1) Профилактичните прегледи и изследвания са насочени към ранно откриване на заболявания.

(2) Профилактичните прегледи се извършват от лекар в лечебни заведения за извънболнична медицинска и

дентална помощ.

- **Наредба № 3 от 28.02.1987 г. за задължителните предварителни и периодични медицински прегледи на работниците**

- предварителните - от ОПЛ и лекари-специалисти от ЛЗ, регистрирани по Закона за лечебните заведения - МЦ, ДКЦ;

- периодичните – от лекари-специалисти от ЛЗ

Трудовите медици не преглеждат!!!

Превенцията на здравето в страната

Наредба №8/2016 г. за профилактичните прегледи и диспансеризацията:

- 40 г. мъж – общ преглед от ОПЛ веднъж годишно с анамнеза, статус, измерване на АН, ЕКГ и ориентировъчно изследване на зрение без определяне на диоптри, изследване на кръвна захар /при условие, че има оценка по скала за диабет равно или над 12 т./ ; изследване на урина с тест - лентичка
  - При мъже, навършили 40 г. и жени, навършили 50 г.:
  - към горепосочения обхват
    - се вкл. и триглицериди, общ холестерол и HDL;
    - оценка на коронарен риск /за лица без диабет, ССЗ и ХБН/ или LDL – за лица с посочените заболявания.
- Периодичност веднъж на 5 години

Превенцията на здравето в страната

- При мъже и жени от 45 до 65 г. -
се включва и ПКК;
Периодичност – веднъж на 5 г.
- При мъже и жени, навършили 65 г. –
- се включват и изследвания на ПКК –
ежегодно и
- на триглицериди, холестерол и подфракции
–
веднъж на 5 г.

Обхват на профилактичните прегледи в Германия

Vorsorgechecks auf einen Blick

- Zum Arzt geht meist der, der Schmerzen hat. Doch dann ist es oft schon zu spät. In Deutschland gibt es ärztliche Vorsorgeuntersuchungen, für die die Krankenkassen aufkommen. Nicht mal Praxisgebühren fallen an. Hier finden Sie alle Vorsorgechecks für Männer und Frauen im Überblick.

Quelle: Kassenärztliche Vereinigung Nordrhein, AOK Bundesverband

- Лекар се посещава най-често, когато човек има болки и оплаквания, но тогава често е твърде късно. Немските каси са изготвили програма за профилактика, качена онлайн, чийто обхват се предоставя на всяко здравноосигурено лице в Германия.

Ab 18: Zahnvorsorge

- Das gilt für junge Männer und Frauen gleichermaßen. Ab 18 sollte man jährlich zur zahnärztlichen Vorsorge. Dort werden nicht nur die Zähne überprüft. Der Zahnarzt schaut auch nach Mund- und Kieferkrankheiten. Wichtig: Nach der Untersuchung das Ergebnis ins Bonusheft eintragen lassen. Dann zahlt die Krankenkasse beim Zahnersatz mehr.

От 18 годишна възраст- начало на профилактиката при мъже и жени, от зъболекар- преглед веднъж годишно

Ab 20: Gynäkologische Früherkennung

- Mit dem 20. Lebensjahr sollten Frauen sich jedes Jahr beim Gynäkologen auf Gebärmutterhalskrebs checken lassen. Der Gynäkologe nimmt einen Abstrich vom Gebärmutterhals und Muttermund und untersucht auch die inneren und äußeren Geschlechtsorgane.

При навършени 20 (**30 г България**) години всяка жена подлежи на преглед от гинеколог-веднъж годишно за скрининг за рак на шийката на матката с обхват - преглед(с ехограф) на вътрешни и външни полови органи (**в България без Ехограф**)

Ab 30: Weitere Früherkennung für Frauen

- Mit 30 wird die bestehende jährliche Vorsorge beim Gynäkologen durch eine ausgedehntere Untersuchung in Sachen Früherkennung ergänzt. Zum Scan auf Gebärmutterhalskrebs kommt auch die Vorsorge gegen hinzu. Dazu tastet der Gynäkologe Brust und Achselhöhlen ab. Zudem schaut er nach Hautveränderungen oder Veränderungen der Brust.
- При навършени 30 години всяка жена подлежи на преглед веднъж годишно от гинеколога и за скрининг за рак на мл.жлеза - палпация на гърдите и подмишниците, оглед за промени на кожа и мл.жлези

Ab 35: Check-up beim Hausarzt

- Diese Untersuchung gibt es für Männer und Frauen: Ab 35 Jahren sollte man sich alle zwei Jahre vom Hausarzt durchchecken lassen. Der Arzt guckt dann auf Herz, Kreislauf, Diabetes oder Nierenerkrankungen. Dabei wird er auch nach solchen Erkrankungen in der Familie fragen. Zudem guckt der Mediziner nach den Cholesterinwerten und dem Blutzucker, er untersucht den Urin und berät den Patienten.
- При навършени 35 (**40 в България**) години всеки мъж и жена подлежи на преглед и изследвания на всеки 2 (**5 в България**) години от личния си лекар за скрининг на заболявания на сърце, сърдечно-съдова система, захарна болест, заболявания на бъбреците с обхват: задължително снемане на фамилна анамнеза за повишен риск от дадени заболявания; изследвания на кр.захар, мастен профил и изследвания на урина

Ab 45: Männer zum Urologen

- Wer 45 geworden ist, sollte sich einmal jährlich beim Hausarzt oder Urologen vorstellen. Denn dann steigt das Risiko für Männer an Prostatakrebs zu erkranken. Auch hier interessieren den Arzt Vorerkrankungen in der Familie. Außerdem wird er sich die äußeren Geschlechtsorgane ansehen und sie abtasten. Die Prostata selbst kann der Mediziner nur durch eine Austastung durch den Enddarm untersuchen. Zudem wirft er einen Blick auf die Lymphknoten und berät den Patienten bezüglich weiterer Untersuchungen oder therapeutisch.
- При навършени 45 години всеки мъж трябва да бъде преглеждан от личния си лекар или уролога – скрининг за рак на простата(оглед и палпация на половите органи, палпация на простата през ректум, оглед на лимфни възли), изследване на туморен маркер(**в България PSA, при пациенти >50 години**)

Ab 50: Darmkrebsvorsorge für Männer und Frauen

- Für Männer und Frauen ab 50 stehen Untersuchungen zur Darmkrebsprävention an. Der Hausarzt oder Gastroenterologe untersucht auf nicht sichtbares Blut im Stuhl und tastet den Enddarm ab. Diese Untersuchung sollte man jährlich machen lassen. Die Krankenkassen laden zu diesem Vorsorgetermin schriftlich ein.
- При навършени 50 години всеки мъж и жена подлежат веднъж годишно на изследвания за кръв в изпражненията и палпация на ректум.

Ab 55: Darmkrebs-Screening für Männer und Frauen

- War es bislang mit einer kleinen Untersuchung zum Ausschluss von Darmkrebs getan, wird die Untersuchung auf Wunsch ab 55 Jahren umfangreicher. Der Patient hat die Wahl die zweijährige Untersuchung in bisheriger Form beizubehalten und den Stuhl auf verborgenes Blut kontrollieren zu lassen. Oder aber er entschließt sich für das genauere Diagnoseverfahren, eine Darmspiegelung. Die ist nur alle zehn Jahre notwendig. Diese Untersuchung ist für Männer und Frauen beidermaßen sinnvoll. Die Krankenkassen laden zu diesem Vorsorgetermin schriftlich ein.

При навършени 55 години всеки мъж и жена подлежи на скрининг за рак на дебело черво – колоноскопия с интервал на всеки 10 години.

Bei Vorerkrankungen früher reagieren

- Grundsätzlich gilt: Gibt es Vorerkrankungen in der Familie oder hat man selbst bereits Herz-Kreislauf-Probleme, Krebs, einen Schlaganfall, Diabetes oder andere chronische Krankheiten, ist es in jedem Fall sinnvoll, mit seinem Arzt darüber zu sprechen. Er kann entscheiden, ob einzelne Früherkennungsuntersuchungen nicht individuell auch schon früher als vorgesehen sinnvoll sind. Bei medizinischer Notwendigkeit kommen dafür auch hier die Kassen auf.
- В основата на плана за наблюдение стои следният принцип:

При наличие на предходни заболявания в семейството (сърдечно- съдови проблеми, мозъчен инфаркт, рак, диабет или други хронични заболявания, сроковете за скрининг са индивидуални и значително скъсени

Сравнение стандарти

В сравнение със превантивните мерки в България немските стандарти :

- ✓ Започват по рано
- ✓ Извършват се по често
- ✓ Включват по пълни лабораторни и инструментални изследвания

	Number of deaths	Share of all deaths			Standardised death rate				
		Total	Males	Females	Total	Males	Females	Persons aged < 65 years	Persons aged 65 and over
EU-28	1 900 433	37.9	34.7	41.1	394.2	461.5	339.7	48.4	1 821.6
Belgium	31 662	29.2	27.0	31.3	308.9	377.2	260.7	33.1	1 447.4
Bulgaria	71 882	65.8	61.0	71.0	1 168.0	365.1	1 018.4	161.4	5 323.6
Czech Republic	53 127	49.2	44.5	53.9	784.2	834.1	610.4	69.8	3 323.3
Denmark	13 359	25.6	25.6	25.7	286.8	360.4	234.5	29.7	1 348.0
Germany	350 428	40.2	36.1	43.9	404.1	454.4	355.7	40.5	1 905.0
Estonia	8 346	53.9	45.8	61.8	745.4	991.9	610.2	97.1	3 421.8
Ireland	9 435	32.4	31.9	33.0	351.3	431.8	289.3	37.1	1 648.6
Greece	49 538	42.6	39.0	46.5	448.3	496.3	402.6	54.1	2 076.0
Spain	121 369	30.2	26.7	33.9	271.0	320.8	231.0	27.9	1 274.7
France	143 915	25.2	23.2	27.2	221.1	286.0	177.1	25.8	1 027.2
Croatia	25 010	48.3	42.1	54.5	691.1	801.0	607.5	73.4	3 241.3
Italy	229 150	37.5	33.7	41.1	343.6	413.1	295.2	28.1	1 645.9
Cyprus	2 023	36.7	35.5	38.1	402.2	447.2	361.1	35.9	1 914.3
Latvia	16 328	56.1	49.7	61.9	920.6	1 198.1	759.9	156.9	4 073.3
Lithuania	23 124	57.1	48.3	66.0	900.6	1 138.1	751.0	142.2	4 031.2
Luxembourg	1 248	32.5	31.0	33.9	332.2	396.2	279.1	33.2	1 566.6
Hungary	64 134	49.6	44.1	54.8	779.4	944.3	670.1	111.8	3 535.5
Malta	1 602	46.8	45.7	47.9	519.4	652.6	432.4	48.5	2 463.5
Netherlands	38 680	27.6	27.1	28.2	288.6	353.0	243.3	29.9	1 356.4
Austria	34 112	43.4	37.9	48.3	450.2	529.9	394.6	34.6	2 166.0
Poland	177 834	46.1	41.1	51.6	652.4	813.8	542.0	95.2	2 952.5
Portugal	32 806	30.4	26.3	34.7	323.6	372.1	286.2	28.4	1 542.3
Romania	152 643	60.2	53.5	67.7	1 039.2	1 192.0	924.6	120.9	4 829.9
Slovenia	7 508	39.5	32.2	46.3	462.4	534.0	412.5	37.8	2 215.6
Slovakia	23 686	45.2	40.1	50.7	712.1	836.7	621.3	84.8	3 302.0
Finland	20 307	39.4	38.3	40.4	411.9	535.7	326.3	47.4	1 916.5
Sweden	34 970	38.3	37.8	38.7	371.4	460.5	306.9	30.3	1 779.3
United Kingdom	162 207	28.4	29.0	27.9	284.6	341.3	238.4	37.2	1 306.0
Liechtenstein	77	35.5	40.5	30.2	325.8	473.4	231.9	28.1	1 555.1
Norway	13 076	31.1	29.9	32.1	311.7	380.2	259.2	29.1	1 478.2
Switzerland	21 817	34.1	32.2	35.8	303.8	372.7	255.5	25.1	1 454.4
Serbia	55 037	53.8	48.9	58.8	1 028.2	1 126.7	948.1	102.6	4 848.9
Turkey	121 466	38.0	34.5	42.3	340.4	385.9	300.2	58.6	1 503.6

Source: Eurostat (online data codes: hlth_cd_aro and hlth_cd_asdr2)

Решение

Профилактичен пакет МЪЖЕ

До 40 г.	40 - 45 год.	Навършили 45 год.	Навършили 55 год.	При необходимост
<p>- Оценка на сърдечно-съдовата система - преглед от кардиолог с ЕКГ, ехокардиография;</p> <p>/по преценка - холтер ЕКГ, АН/;</p> <p>- Оценка на Централна нервна и периферно-нервна системи ;</p> <p>изследване на опорно-двигателен апарат и костно-мускулна система– преглед от невролог;</p> <p>- Ехография на коремни органи.</p> <p>- Изследване на зрение - преглед от очен лекар с очно налягане, очни дъна, зрителна острота, периметрия,цветоусещане и др.;</p> <p>- Изследване на слух.</p>	<p>- Оценка на сърдечно-съдовата система - преглед от кардиолог с ЕКГ, ехокардиография; велоергометрия; доплерсонографско изследване на каротидни артерии /по преценка - холтер ЕКГ, АН/;</p> <p>- Оценка на Централна нервна и периферно-нервна системи ;</p> <p>изследване на опорно-двигателен апарат и костно-мускулна система– преглед от невролог;</p> <p>- Ехография на коремни органи.</p> <p>- Изследване на зрение - преглед от очен лекар с очно налягане, очни дъна, зрителна острота, периметрия,цветоусещане и др.;</p> <p>- Изследване на слух.</p>	<p>- Оценка на сърдечно-съдовата система - преглед от кардиолог с ЕКГ, ехокардиография; доплерсонографско изследване на каротидни артерии; велоергометрия.</p> <p>/по преценка - холтер ЕКГ, АН/;</p> <p>- Оценка на Централна нервна и периферно-нервна системи изследване на опорно-двигателен апарат и костно-мускулна система– преглед от невролог ;</p> <p>- Ехография на коремни органи.</p> <p>- Изследване на зрение - преглед от очен лекар с очно налягане, очни дъна, зрителна острота, периметрия,цветоусещане и др.;</p> <p>- Изследване на слух.</p>	<p>- Оценка на сърдечно-съдовата система - преглед от кардиолог с ЕКГ, ехокардиография; доплерсонографско изследване на каротидни артерии; велоергометрия.</p> <p>/по преценка - холтер ЕКГ, АН/;</p> <p>- Оценка на Централна нервна и периферно-нервна системи изследване на опорно-двигателен апарат и костно-мускулна система– преглед от невролог ;</p> <p>- Ехография на коремни органи.</p> <p>- Изследване на зрение - преглед от очен лекар с очно налягане, очни дъна, зрителна острота, периметрия,цветоусещане и др.;</p> <p>- Изследване на слух.</p>	<p>- Доплер-сонография;</p> <p>- Коронарография</p> <p>- Ядрено-магнитен резонанс;</p> <p>- Скенер.</p>
	- Консултация с ендокринолог , в т.ч. ехография-	- Скрининг за рак на простата – преглед от уролог с изследване на простатата - ехография,PSA, остатъчна урина	- Скрининг за рак на простата – преглед от уролог с изследване на простатата - ехография,PSA, остатъчна урина	
		- Консултация с ендокринолог , в т.ч. ехография	- Скрининг за рак на дебелото черво – първа колоноскопия	
			- Скрининг за рак на бял дроб	

До 45 г.	Навършили 45 г. – 55 г.	Навършили 55 г.	При необходимост
<p>- Оценка на сърдечно-съдовата система - преглед от кардиолог с ЕКГ, ехокардиография; /по преценка - холтер ЕКГ, АН/;</p> <p>- Оценка на Централна нервна и периферно-нервна системи ; изследване на опорно-двигателен апарат и костно-мускулна система– преглед от невролог;</p> <p>- Ехография на коремни органи.</p> <p>- Изследване на зрение - преглед от очен лекар с очно налягане, очни дъна, зрителна острота, периметрия, цветоусещане и др.;</p> <p>- Изследване на слух.</p>	<p>- Оценка на сърдечно-съдовата система - преглед от кардиолог с ЕКГ, ехокардиография; велоергометрия; доплерсонографско изследване на каротидни артерии /по преценка - холтер ЕКГ, АН/;</p> <p>- Оценка на Централна нервна и периферно-нервна системи ; изследване на опорно-двигателен апарат и костно-мускулна система– преглед от невролог;</p> <p>- Ехография на коремни органи.</p> <p>- Изследване на зрение - преглед от очен лекар с очно налягане, очни дъна, зрителна острота, периметрия, цветоусещане и др.;</p> <p>- Изследване на слух.</p>	<p>- Оценка на сърдечно-съдовата система - преглед от кардиолог с ЕКГ, ехокардиография; велоергометрия; доплерсонографско изследване на каротидни артерии /по преценка - холтер ЕКГ, АН/;</p> <p>- Оценка на Централна нервна и периферно-нервна системи ; изследване на опорно-двигателен апарат и костно-мускулна система– преглед от невролог;</p> <p>- Ехография на коремни органи.</p> <p>- Изследване на зрение - преглед от очен лекар с очно налягане, очни дъна, зрителна острота, периметрия, цветоусещане и др.;</p> <p>- Изследване на слух.</p>	<p>- доплерсонография; - коронарография</p> <p>- ядрено-магнитен резонанс; - скенер.</p> <p>Забележка:</p>
<p>- Скрининг за рак на млечна жлеза - изследване на млечна жлеза, в т.ч. ехография,</p>	<p>- Скрининг за рак на млечна жлеза - изследване на млечна жлеза, в т.ч. ехография, - мамография – на 2 години</p>	<p>- Скрининг за рак на млечна жлеза - изследване на млечна жлеза, в т.ч. ехография, - Консултация с ендокринолог, в т.ч. ехография</p>	<p>- мамография – на всеки 2 год.;</p> <p>- при проблем и при жени, навършили 50 г. и след 35 г. – ако в рода има фамилна анамнеза за рак на мл. гърда при майка, сестра, леля.</p>
	<p>- Консултация с ендокринолог, в т.ч. ехография</p>	<p>Скрининг за остеопороза –изсл. На остеокалцин, паратхормон, бета-кролапс и денситометрия – консултация с ревматолог</p>	
<p>Скрининг за рак на шийката на матката – колпоскопия, ехография –вагинална, цитонамазка</p>	<p>Скрининг за рак на шийката на матката – колпоскопия, ехография – вагинална, цитонамазка</p>	<p>Скрининг за рак на шийката на матката – колпоскопия, ехография – вагинална, цитонамазка</p>	
		<p>- Скрининг за рак на дебелото черво – първа колоноскопия</p>	

Наши резултати (Превенция в действие)

- За периода от 06.2017 – 06.2019 са извършени > 14 500 Скринингови прегледи
- Идентифицирани са 300 високорискови пациенти
- От тях 70 с данни за ограничен коронарен резерв
- От тях 50 извършена коронарна ангиография
- И от тях 20 С Имплантиран стент

- С цел ранно откриване на заболявания, в т.ч. социално-значими – ССЗ, диабет, онкологични заболявания и др. следва да разширим обхвата и да увеличим честотата на скрининга в съответствие със стандартите в Европа.
- Очевидно е, че трябва да се акцентира на превенцията на здравето , за да имаме по-ефективна здравна система – установяване на заболявания в късен стадий – е свързано с по-големи разходи на обществото
- идеята е да вложим повече пари в превенцията, за да повишим средната продължителност на живота на населението в България

Нормативна уредба

➤ **ЗАКОН ЗА ЗДРАВЕТО**

Чл. 30. (1) За опазване здравето и работоспособността на гражданите **лечебните заведения системно извършват профилактични прегледи** и диспансеризация.

2) Лицата с повишен здравен риск или със заболявания подлежат на диспансеризация.

(3) Условиата, редът и финансирането за извършване на профилактичните прегледи и диспансеризацията, както и списъкът на заболяванията, при които се извършва диспансеризация, се определят с наредба на МЗ.

➤ **ЗАКОН ЗА ЛЕЧЕБНИТЕ ЗАВЕДЕНИЯ**

Чл. 11. (1) Лечебни заведения за извънболнична помощ **извършват** дейности по здравна промоция и профилактика, вкл. **профилактични прегледи и имунизации**

Нормативна уредба

- **Наредба №8 от 3 ноември 2016 г. за профилактичните прегледи и диспансеризацията**

Чл. 2. (1) Профилактичните прегледи и изследвания са насочени към ранно откриване на заболявания.

(2) Профилактичните прегледи се извършват от лекар в лечебни заведения за извънболнична медицинска и

дентална

помощ.

- **Наредба № 3 от 28.02.1987 г. за задължителните предварителни и периодични медицински прегледи на работниците**

- предварителните - от ОПЛ и лекари-специалисти от ЛЗ, регистрирани по Закона за лечебните;

- периодичните – от лекари-специалисти от ЛЗ

- **Наредба №8 от 26 ноември 2007 г. за условията и реда за финансиране на диагностиката на професионалните болести от Фонд "Условия на труд" /отнася се само за клиниките по професионални болести при профилактични прегледи в предприятия/**

Кой организира ПМП на работещите?

Профилактичните прегледи се **организируют** от:

- работодателя
- службите по трудова медицина
- здравноосигурителни фондове/застрахователни дружества

Право да извършват профилактични прегледи на работещи имат само регистрирани по ЗЛЗ звена /Чл.11 от ЗЛЗ/.

Кой извършва прегледи на работещите?

- Предварителните МП – от ОПЛ и различни лекари-специалисти;
- Периодичните МП – от лекари-специалисти, МЦ, ДКЦ и др.
- Клиниките по професионални болести /само за работещи – Наредба №8 / 26.11.2007 г. за условията и реда за финансиране на диагностиката на професионалните болести от Фонд "Условия на труд«/

Трудовите медици дават заключения за пригодност на работещите по документи на други лекари

Наредба №3/1987 г. за предварителни и периодични ПМП

- ПП на работещите се извършват:
  - с обхват и периодичност, несъответстващи на съвременните трудовомедицински стандарти и европейски практики;
  - от различни лекари-специалисти без необходимите трудовомедицински познания, методология и съответна скринингова апаратура;
  - трудовите медици дават заключение за пригодност за съответната работа и препоръки по документи на други лекари

Превенцията на здравето в страната

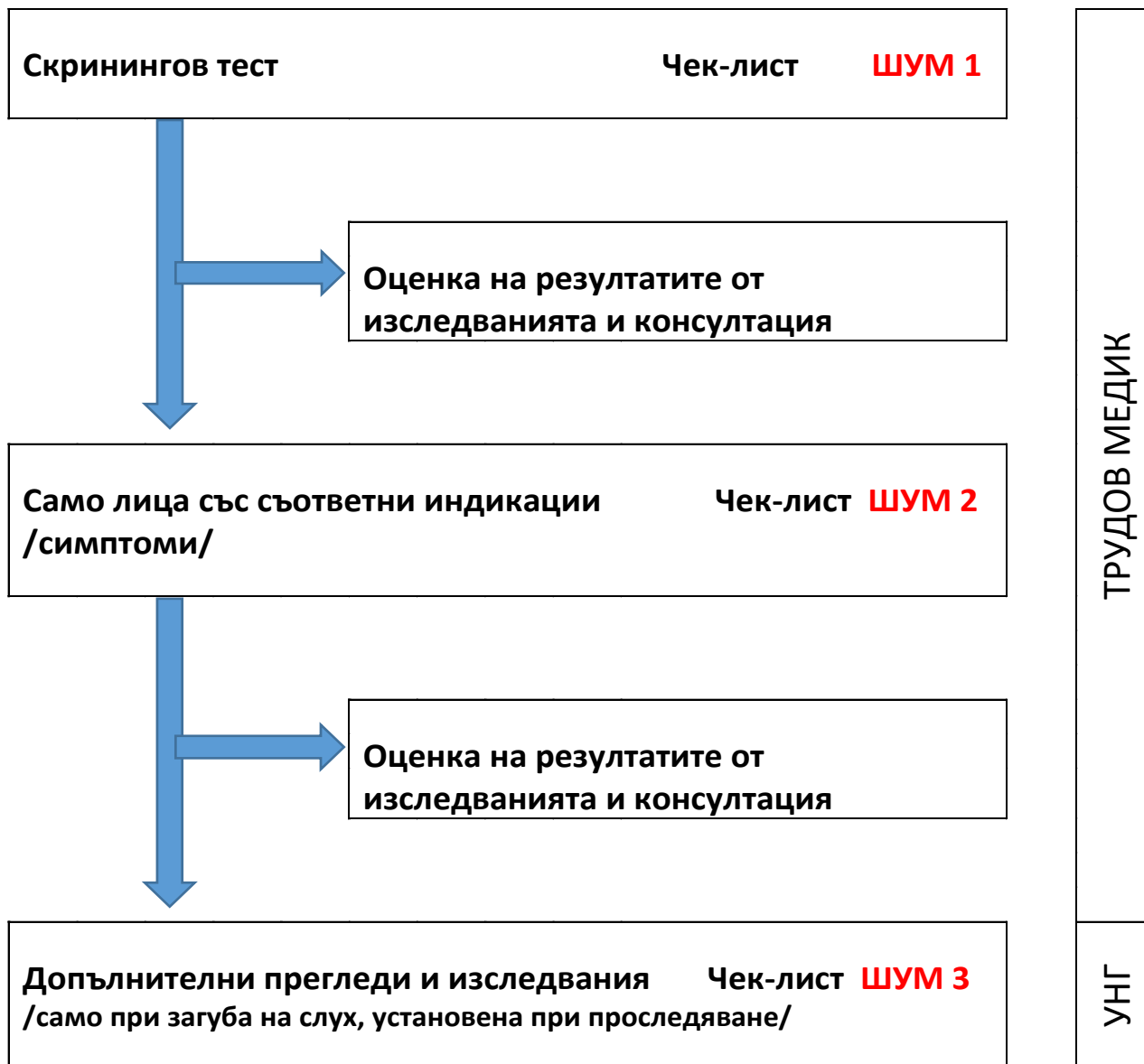
Прегледите и изследванията на работещите

- отсъстват стандарти за скрининг
- без контрол върху качеството на ПП и резултатите от тях;
- извършват се предимно от различни лекари-специалисти, наети от СТМ или от МЦ, ДКЦ; в малко на брой големи фирми – орг. се от Застрахователните дружества
  - често без познаване на конкретните условия на труд;
  - без специфични познания за въздействията на рисковете при работа върху физическото и психичното здраве на работещия;
- без стандартизирани чек-листове по РФ, изисквания за апаратура, сравнимост на резултати с предходни прегледи или изисквания за периодично проследяване на здравните проблеми, както и ефекта от препоръките.

Обхват и периодичност на прегледи при експозиция на шум

	G-20 – стандарт Шум - Германия /Шум L_{EX8} 85 - 90 dB(A) или L_{pCpeak} под 137 dB(C)/		Наредба за ППМП №3/87 /Шум L_{EX} над 85 dB(A) /	
Предварителни прегледи	Преди започване на работа: <ul style="list-style-type: none"> Аудиометрия при работа в среда с шум ≥ 85 dB(A) 	Трудов медик Аудиограма, Шум 1, Шум 2	Преди започване на работа: Вътрешни болести или Обща медицина + Невролог + УНГ	Професионални болести или Вътрешни болести или Обща медицина + Невролог + УНГ Аудиограма и ЕКГ
Здравно наблюдение /Проследяване на ЗС/	Първи преглед след назначаване: <ul style="list-style-type: none"> До 12 мес. след назначаване /за идентифициране на чувствителните групи/ Аудиометрия 		Аудиограма и ЕКГ	
	Последващи прегледи – с периодичност: <ul style="list-style-type: none"> 36 мес. при експозиция на шум ≥ 90 dB(A) 60 мес. при експозиция на шум между 85 и 90 dB(A) или $L_{pC} \leq 137$ dB(C) и при напускане на работа 		Последващи прегледи- с периодичност: <ul style="list-style-type: none"> 12 мес. при шум над 104 dB(A) 24 мес. при шум 85-89 dB(A) Вътрешни болести или Обща медицина + Невролог + УНГ Аудиограма и ЕКГ	
	Извънредни прегледи: <ul style="list-style-type: none"> в отделни случаи, когато лекарят прецени, че е необходимо, напр. след временна неработоспособност по искане на работещ, който има съмнения за причинно-следствена връзка между неговото заболяване и УТ при нарушения на слуха след заболяване или злополука (например след черепно-мозъчна травма) и/или шум в ушите 	УНГ		

Скринингов преглед на работещи на шум

Ефектите:

- отсъства ранна разкриваемост на заболяванията - установяване на заболявания в късен стадий;
- липсва отговорност за качеството и резултатите от прегледите;
- отсъства ангажирано и отговорно проследяващо наблюдение на здравното състояние на работещите с отклонения и заболявания, както във връзка с УТ, така и на т.н. условно свързани и повлияващи се от УТ заболявания, като ССЗ, диабет и др.;
- няма разкриваемост на професионални заболявания;
- неудовлетвореност от работещи и работодатели

Неефективна система за превенция на здравето

Изводът: Ролята на превенцията е силно подценена

Защо стандарти за скрининг ?

- ясно регламентирани методи, процедури и изисквания за апаратура според рисковите фактори;
- ясно регламентирани критерии за обхват и съдържание на скрининговите изследвания и прегледи според рисковите фактори;
- определяне и насоченост към рисковите групи;
- по-често и разширено наблюдение на групите лица със здравни проблеми/с оценка на коронарен риск- висок или с нарушения на слуха, работещите с ЕР на ТЕЛК, дългоболедуващи работещи и др.
- стандартизирани документи за регистриране на резултатите.

Целта е:

- ранна разкриваемост на заболявания;
- недопускане на влошаване на заболявания под въздействие на УТ;
- проследимост и динамично наблюдение на цялостния процес;
- контрол върху рисковите фактори.

Благодаря за вниманието!

Контакти

+359 2 822 04 58

+359 878 515 593

informed@trm.bg